

Toekomstvisie Kruidenhof te Mallum

Definitief exclusief hoofdstuk 6: Wensen voor toekomstige verbeteringen - vernieuwingen



Historie, verplichtingen en ambities.

Inhoud

Voorwoord.....	4
1. Inleiding	5
2. Juridische basis en grondgebruik van de Stichting Kruidentuin Eibergen.	6
1. Oprichting en wettelijke basis.....	6
2. Kadastrale gegevens	6
3. Leader verplichtingen	8
3.1 De LEADER beschikking (projectnummer GD-00303).....	8
3.2 Toelichting uit HANDBOEK POP3 SUBSIDIE versie juni 2018.	8
3.3. Meting resultaten Stichting Kruidentuin Eibergen.....	9
3.4 Aanvullende acties o.b.v. LEADER verplichtingen	13
4. Uitgangspunten voor keuzes	14
4.1 Duurzaamheid.....	14
4.1.1. Duurzaamheid door behoud van wat er is.....	14
4.1.2. Duurzaamheid door hergebruik (circulair)	14
4.1.3. Duurzaamheid door gebruik van natuurlijke materialen en processen	15
4.1.4. Afval voorkomen en zorgvuldig afvoeren	15
4.1.5. Goed onderhoud en repareren wat gerepareerd kan worden	15
4.1.6. Inspelen op klimaatverandering	16
5. Cultuur en werkwijze	17
5.1. Cultuur	17
5.2. Werkwijze	17
5.2.1 Handboek Goed Bestuur.....	17

5.2.2 Teamverantwoordelijkheid	18
5.2.3 Aanvullingen voor het team bestuur.....	18
6. Wensen voor toekomstige verbeteringen / vernieuwingen.....	19
6.1 Vanuit statuten	19
6.2 Vanuit LEADER verplichtingen	19
6.2.1. Meer bezoekers trekken	19
6.2.2. Gevarieerder bezoek en meer jeugdige bezoekers.	19
6.2.3. Educatieve, actieve en informatieve programma's opstellen	20
6.2.4. Projecten gezonde voeding opzetten.	20
6.2.5. Mensen met een beperking faciliteren.	20
6.3 Vanuit inbreng groepen	21
6.3.1. Aparte bijlage in Excel.	21

Voorwoord

Het seizoen 2024 van de 'Kruidenhof te Mallum' (in het vervolg de Kruidenhof) is het derde seizoen vanaf de heropening na de grondige renovatie en verduurzaming met de project-titel 'Kruidenhof te Mallum BIO' in 2022. Het project heeft de Kruidenhof goed gedaan. Ondanks het feit dat de Kruidenhof 'een verborgen pareltje in de Achterhoek is' weten bezoekers ons goed te vinden. Het bezoekersaantal is op peil gebleven ondanks het wegvallen van het Lenteweekend (jaarlijks goed voor 2000 bezoekers) als gevolg van de corona periode. Het gebruik van de bezoekersruimte door groepen, na het vertrek van Estinea in 2021, overtreft ruimschoots de verwachtingen. Het aantal donateurs en vrijwilligers is toegenomen. En ook het bestuur is compleet. Financieel is het project 'Kruidenhof te Mallum BIO' goed afgerond. De financiële positie van de Kruidenhof is verbeterd. Dat de Kruidenhof via internet gevonden wordt, is zichtbaar door het aantal hits op Google maps: 100.000 tussen najaar 2020 en najaar 2023.

Ook na het project 'Kruidenhof te Mallum BIO' zijn we verder gegaan met verbeteringen aan gebouwen en in de hof. Verbeteringen die aangedragen en uitgevoerd worden door vrijwilligers. Er zijn nog steeds vragen en wensen. Bijvoorbeeld de vraag of de fysieke zichtbaarheid van de Kruidenhof moet worden verbeterd. En de vraag hoe we de Kruidenhof kunnen / moeten aanpassen aan de gevolgen van klimaatverandering. 2023 was een heel droge zomer. 2024 spoelden stortregens veel grond van de vakken op de nieuw aangelegde paden.

Deze toekomstvisie heeft als doel de stand van zaken en de wensen voor toekomstige verbeteringen / vernieuwingen in beeld te brengen, uitgangspunten voor keuzes vast te stellen en keuzes te maken.

Eibergen, juli 2024

Het bestuur van de Stichting Kruidentuin Eibergen.

1. Inleiding

De Stichting Kruidentuin Eibergen (in het vervolg de Stichting) vierde op 21 juni 2023 haar 20 jarig bestaan. In 2019 is in het bestuur en met de vrijwilligers gesproken over de toekomst van de Kruidenhof. Dat in de naam van de Stichting het woord ‘kruidentuin’ staat, komt omdat de locatie bij de oprichting nog geen naam had. De functie ‘Kruidentuin’ staat in de stichtingsnaam. Eén van de vrijwilligers heeft de naam van de locatie bedacht: Kruidenhof te Mallum. Met elkaar hebben we toen vastgesteld dat de Kruidenhof nog steeds voorziet in de behoefte van vrijwilligers, gebruikers en bezoekers. Maar dat verschillende onderdelen van het terrein en de opstallen niet meer voldoen aan de eisen van vrijwilligers, gebruikers en bezoekers.

In 2019 heeft het stichtingsbestuur aan bestuursadviseur Johan Geerdink († 29 juli 2020) gevraagd een schetsplan te maken met wensen voor vernieuwingen en verbeteringen in de Kruidenhof. Johan Geerdink heeft ook het eerste plan voor de aanleg van de Kruidenhof ontwikkeld, samen met ontwerper Bas Slatman († 16 augustus 2010). De kern van het ontwerp is de organische vormgeving. Daarbij aandacht voor duurzaamheid, zoveel mogelijk gebruik van aanwezige en lokaal / regionaal beschikbare nieuwe materialen en samenwerken met lokale ondernemers en zo bijdragen aan lokale werkgelegenheid. Het zijn nog steeds de uitgangspunten voor keuzes in de kruidentuin.

Na overleg met de vrijwilligers heeft het bestuur najaar 2019 besloten om LEADER subsidie aan te vragen en fondsen en sponsors te benaderen om renovatie van terrein en opstallen financieel mogelijk te maken. Bij de aanvraag hoorde een toekomstvisie voor de Kruidenhof. LEADER had daarvoor een lijst met verplichte doelen.

Uitgangspunt van de Stichting is dat de Kruidenhof te Mallum ‘een verborgen pareltje’ in de Achterhoek is. Ook hoorde er een plan bij voor de inzet van vrijwilligers. Dat plan voorzag in de inzet van een groot aantal vrijwilligersuren die, omgerekend in geld, als cofinanciering werden meegerekend. De LEADER subsidie is maart 2020 verleend. Samen met de toegezegde fonds- en particuliere sponsorbijdragen was het totale budget voldoende om het verbeterplan te realiseren. Tussentijdse voorgestelde extra verbeteringen op het gebied van inrichting en duurzaamheid leidden tot extra kwaliteit van tuin en gebouw. In 2022 is het vernieuwingsproject afgerond en inhoudelijk en financieel goedgekeurd door en afgerekend met LEADER, subsidieverleners en fondsen. Uiteindelijk hebben onze vaste en tijdelijke vrijwilligers meer dan 4000 uur aan de vernieuwing gewerkt. Deze toekomstvisie is ook evaluatie van de LEADER toekomstvisie, die bij de verantwoordingsplicht (tot 31 december 2028) kan worden gebruikt.

Op 1 juli 2021 is de Wet Bestuur en Toezicht Rechtspersoon (WBTR) ingegaan voor alle verenigingen en stichtingen. Voor grote beroepsorganisaties, goede doelen, lokale sportverenigingen en kleine hobbyclubs. De Stichting Kruidentuin Eibergen heeft op grond van de wet een ‘Handboek goed

bestuur' (in het vervolg: 'het Handboek') opgesteld. Dit Handboek wordt jaarlijks in de juli vergadering geagendeerd en zo nodig gewijzigd vastgesteld. Onderdelen van het handboek zijn de organisatie en taakverdeling van de vrijwilligers bij de Kruidenhof.

Onze eigen statuten en de verplichtingen die we zijn aangegaan bij het verkrijgen van subsidies en bijdragen van fondsen, en de ontwikkelingen zoals klimaatverandering zijn de reden voor het maken van deze 'Toekomstvisie Kruidenhof te Mallum'. Zodat we als vrijwilligers de keuzes die we gaan maken kunnen baseren op onze eigen idealen en visie. Daarbij rekening houdend met de verplichtingen aangaande de toekomstige ontwikkeling en de bijbehorende uitstraling van het 'verborgen pareltje' in de Achterhoek, de Kruidenhof te Mallum.

2. Juridische basis en grondgebruik van de Stichting Kruidentuin Eibergen.

1. Oprichting en wettelijke basis

De Stichting Kruidentuin Eibergen is opgericht op 21 januari 2000. Op 11 april 2003 is het opstalrecht, dat is verleend door de toenmalige gemeente Eibergen (nu Berkelland), notarieel vastgelegd voor een periode van 30 jaar. De ondergrond is eigendom van de gemeente Berkelland. De opstallen zijn eigendom van de Stichting Kruidentuin Eibergen. De Kruidentuin is gevestigd op het adres Mallumse Molenweg 39 te 7152AT Eibergen. De gekozen naam voor de locatie is Kruidenhof te Mallum.

De statuten zijn voor het laatst gewijzigd op 30 november 2004. In de statuten staat:

- 1. De Stichting heeft ten doel: het verbreiden van kennis over kruiden en het in stand houden van bedreigde flora en fauna.*
- 2. De stichting tracht haar doel onder meer te verwezenlijken door het oprichten, in stand houden, onderhouden en op ideële wijze exploiteren van een kruidentuin/heemtuin/vlindertuin/bijentuin te Eibergen en het houden van excursies en andere educatieve activiteiten, vooral ook gericht op de jeugd, en voorts al hetgeen met een en ander rechtstreeks of zijdelings verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin des woords.*

2. Kadastrale gegevens

Het perceel waarop het opstalrecht is gevestigd heeft het kadastrale nummer EBG02 1462. Ook het perceel dat de kruidentuin aan de noord, oost en zuidkant omsluit is met uitzondering van de paden aan de oost- en zuidkant in gebruik bij de Kruidenhof. Het gebruik is bospad aan de noordkant en voedselbos aan de oostkant. Eigenaar van dit kadastrale perceel EBG02 1463 is de gemeente Berkelland. Het gebruik is niet formeel vastgelegd. Als enige opstal staat de klimtoren op deze gemeentegrond. Met de gemeente overeengekomen is dat de jaarlijkse speeltoestelkeuring door de

gemeente Berkelland wordt uitgevoerd, voor rekening van de gemeente. De vlonder aan de ingang van de sluis en de bijbehorende toegangspaden naar de vlonder liggen, met vergunning van het Waterschap Rijn en IJssel, op hun kadastrale eigendom: perceel EBG02 1212.



Figuur 1 Kadastraal perceel EBG02 1462



Figuur 2 kadastraal perceel EBG 02 1463

3. Leader verplichtingen

3.1 De LEADER beschikking (projectnummer GD-00303)

De voorlopige LEADER subsidie beschikking met projectnummer GD-00303 is gedateerd 16 maart 2021. Verplichtingen zijn:

Gebruiksklaar en instandhouding	Bij afronding van het project moet het object gebruiksklaar zijn. De instandhoudingstermijn is minimaal 5 jaar.
Projectadministratie	De financiële administratie moet goed zicht geven op de inkomsten en uitgaven; zie ook specificaties in Handboek POP3 2018, blz. 27. Administratie te bewaren tot en met 31 december 2028. Nog aangeven wie de projectadministratie beheert. De voormalig projectsecretaris Freek te Loo heeft aangegeven bij een controle namens de Stichting Kruidentuin Eibergen contactpersoon te willen zijn.

De definitieve LEADER subsidiebeschikking na afronding en financiële goedkeuring van het project is gedateerd 21 september 2022.

3.2 Toelichting uit HANDBOEK POP3 SUBSIDIE versie juni 2018.

Projectadministratie

Een belangrijke verplichting is de verplichting een administratie voor het project te voeren die zodanig is ingericht dat een goed inzicht bestaat over alle inkomsten en uitgaven die met het project samenhangen. Die administratie dient tot 31 december 2028 (!) bewaard te worden. Van alle in de administratie opgenomen kosten, òók bij kleine kostenposten, is het van belang dat onweerlegbaar aangetoond wordt dat de kosten zijn gemaakt ten behoeve van het project waarvoor subsidie is verleend. Zorg er daarom voor dat op alle bonnen een projectnummer vermeld wordt!

Investeringsprojecten: gebruiksklaar en instandhoudingsverplichting

Indien uw project een investeringsproject is, is een belangrijke verplichting dat de investering gebruiksklaar dient te zijn bij afronding van het project (dat wil zeggen: op het moment dat u het verzoek tot eindafrekening van het project indient). Ook dient de investering gedurende drie of vijf jaar, afhankelijk van het soort project, na afronding van het project gebruiksklaar in stand gehouden te worden. Onder 'gebruiksklaar' wordt verstaan: er is geen handeling meer nodig om de investering daadwerkelijk conform bedoeling van het project in gebruik te nemen / zijn werk te laten doen.

Controleprotocol

POP-subsidies bestaan - vrijwel altijd – deels ook uit geld dat afkomstig is van de Europese Unie (ELFPO-budget). De Europese Unie stelt eisen aan iedereen die geld uit de EU ontvangt en controleert – in principe steekproefsgewijs – zelf in iedere lidstaat of de toekenning en besteding van

EU-geld 'goed' gegaan is. Naast die eigen controle door de EU, moet ook de Lidstaat (de Nederlandse overheid in dit geval) voldoende controles uitvoeren, om aan Europa een goede besteding van de Europese middelen te kunnen garanderen. Dit alles betekent dat u op verschillende momenten te maken krijgt of kunt krijgen met controles, waarbij die controles door verschillende partijen uitgevoerd (kunnen) worden en zich op verschillende aspecten van uw subsidie of project kunnen richten.

U bent te allen tijde verplicht aan een controle mee te werken. U krijgt tijdig bericht dat een controle plaats zal vinden, tenzij aankondiging van een controle op grond van de regelgeving niet is toegestaan.

Er zijn verschillende soorten overheidscontroles waar u mee te maken krijgt of zou kunnen krijgen

1. Administratieve controle van door u aangeleverde gegevens (bij betalingsverzoeken en subsidievaststellingsverzoeken): deze controle vindt altijd plaats
2. Bedrijfsbezoek (medewerker betaalorgaan (RVO) en/of provincie)
3. Controle ter plaatse (medewerker Nederlandse Voedsel en Waren Autoriteit (NVWA))
4. Controle Accountantsdienst Rijk (medewerker Audit Dienst Rijk (ADR))
5. Instandhoudingscontrole (medewerker Nederlandse Voedsel en Waren Autoriteit) (NVWA))
6. Controle Europese Commissie (Medewerker auditdienst Europese Commissie òf medewerker Europese Rekenkamer)

3.3. Meting resultaten Stichting Kruidentuin Eibergen

De grijze kolommen zijn overgenomen uit het projectplan bij de Leader aanvraag d.d. 11 december 2020. Op dat moment waren er nog beperkingen als gevolg van corona.

Beoogd doel	Wijze van meten / toetsen	Uitvoering en resultaat
Meer bezoekers trekken	Door middel van registratie en jaarlijkse analyse van de bezoekersaantallen. Waar nodig leidt dit tot aanpassing van het jaarlijkse programma en de promotionele activiteiten. Hier past nog wel de kanttekening bij, dat bij voortduren van beperkingen als gevolg van de corona pandemie de ambities op dit punt onder druk kunnen komen te staan.	• Toename van de bezoekersaantallen monitoren we jaarlijks zo goed als mogelijk. • Het Lenteweekend bleek na corona niet meer mogelijk. • Het terras is vrij toegankelijk gemaakt om meer bezoekers te trekken. Resultaat 2022 en 2023: ca 4000 bezoekers in de Kruidenhof die vanaf het terras en / of rondwandelen genoten van de Kruidenhof. Daarmee is het wegvallen van bezoekers Lenteweekend gecompenseerd. • De horeca omzet is zodanig gestegen dat we vanaf 1 januari 2023 btw plichtig zijn geworden. • Estinea heeft de vaste huur van de bezoekersruimte opgezegd per 1 oktober 2021. Door incidentele

Beoogd doel	Wijze van meten / toetsen	Uitvoering en resultaat
		verhuur van de ruimte is in 2023 door 2350 mensen gebruik gemaakt van de bezoekersruimte. • De aantallen donateurs en vrijwilligers zijn toegenomen met resp. ca 100 tot ca 350 en ca 15 tot ca 75. • Via Google Maps weten veel internet bezoekers de Kruidenhof te Mallum te vinden: tussen 23 oktober 2020 en 15 augustus 2023 100.000 bezoekers. • De Kruidenhof te Mallum is opgenomen op de websites: ○ https://www.bezoekmijntuin.nl/tuinen/kruidenhof-te-mallum/ ○ https://www.tuinenstichting.nl/home/ ○ https://achterhoek.nl/kruidenhof-te-mallum ○ https://smaakmakersvandeachterhoek.nl/A vondvaart-naar-de-Kruidenhof ○ https://berkelland.groei.nl/groeninfo/de-kruidenhof-te-mallum ○ https://beleefberkelland.nl/kruidenhof ○ https://eibergen.nl/in-eibergen/kruidenhof-te-mallum ○ https://waarneming.nl/locations/687670/ ○ https://www.sportfederatieberkelland.nl/sjors-sportief-sjors-creatief/ ○
Gevarieerder publiek en meer jeugdige bezoekers	Door middel van registratie en jaarlijkse analyse van de bezoekersaantallen. Tot nu toe hebben wij bij onze bezoekersaantallen de kinderen niet afzonderlijk geregistreerd. We willen voortaan graag preciezer weten wie onze bezoekers zijn en ook vaststellen of de komst van jeugdige bezoekers met hun (groot)ouders ook werkelijk op gang komt. Dit geldt ook voor de respons op en resultaten van de educatieve programma's voor deze doelgroep. Ook hier is zo nodig	• Het voor corona opgezette kinderprogramma keert jaarlijks terug. Deelname van jaarlijks ca 100 kinderen in de basisschoolleeftijd. • Registratie van het aantal bezoekende kinderen tijdens de openingstijden blijkt in de praktijk lastiger dan gedacht. • Nieuwe programmaonderdelen zijn een Vleermuizenkamp en Vlechten met wilgentenen. • We doen met een bezoek-les mee aan https://www.reizenindetijd.nl/. Visie van Reizen in de tijd: kinderen bewust maken dat de omgeving waarin ze opgroeien niet een gegeven is maar het resultaat van tientallen keuzes uit het verleden (positief en negatief). En dat in het heden en de toekomst telkens nieuwe keuzes worden gemaakt waarin zij een rol gaan spelen. • Ook wordt de bezoekersruimte gebruikt door

Beoogd doel	Wijze van meten / toetsen	Uitvoering en resultaat
	aanpassing van het jaarlijkse programma en de promotionele activiteiten aan de orde.	activiteiten met jongeren. Bijvoorbeeld via https://petjeaf.nl/: Bij Petje af ontdekken nieuwsgierige kinderen van 10 t/m 14 jaar de wereld. • We publiceren ons jeugdprogramma ook op: https://www.sportfederatieberkelland.nl/sjors-sportief-sjors-creatief/
Educatieve, actieve en informatieve programma's opstellen	Wij toetsen voortdurend op de omvang van het programma-aanbod en op de inhoud, de kwaliteit en het effect. Zo nodig zullen we de programma's aanpassen. De programma's betreffen de volgende onderdelen met daarachter de beoogde aantallen bezoekers in 2023. Het totaal komt uit op 5000 bezoekers. De verdeling van bezoekers over de programma's zal naar verwachting zijn: • Reguliere opening gedurende het seizoen: plm. 1600 bezoekers • Lenteweekend (mei): plm. 2000 bezoekers • Diverse muziekoptredens (zomer): plm. 250 bezoekers • Oogstfeest (september): plm. 100 bezoekers • Lichtjesavond (september): plm. 100 bezoekers • Winterwandeling (december): plm. 150 bezoekers • Kunstexposities (gehele seizoen): plm. 250 bezoekers • Schoolbezoek kinderen (zomerschool op woensdagochtenden): plm. 200 bezoekers	• Er heeft er een verschuiving van de bezoekersaantallen van het Lenteweekend naar wekelijkse bezoekers plaatsgevonden. Zie bij: Meer bezoekers trekken' • Reguliere opening gedurende het seizoen: plm. 1600 bezoekers >> 2023 4000 • Lenteweekend (mei): plm. 2000 bezoekers. Niet georganiseerd. De organisatie van het Lenteweekend is opgeheven. • Diverse muziekoptredens (zomer): plm. 250 Bezoekers > > 2023 plm. ?? bezoekers • Oogstfeest (september): plm. 100 bezoekers > > 2023 plm. ?? bezoekers • Lichtjesavond (september): plm. 100 bezoekers: > > 2023 plm. ?? bezoekers • Winterwandeling (december): plm. 150 > Niet georganiseerd. De organiserende Stichting Vrienden van de Mallumse molen is opgeheven. • Kunstexposities (gehele seizoen): plm. 250 Bezoekers: > > exposities duren een maand. Gemiddeld ruim 650 bezoekers per maand. • Schoolbezoek kinderen (zomerschool op woensdagochtenden): plm. 200 bezoekers • Cursussen voor kinderen (zondagen): plm. 100 bezoekers: > > 2023 plm. 100 bezoekers • Cursussen koken met kruiden: plm. 50 bezoekers: >> activiteit niet uitgevoerd. • Cursussen overig: plm. 100 bezoekers: de Kruidenhof is in 2022/2023 door het IVN gebruikt voor het geven van (gidsen) cursussen en informatieavonden. • Overige activiteiten: plm. 100 bezoekers: betreft de verhuur van de bezoekersruimte aan groepen die verschillende activiteiten organiseren. Bijvoorbeeld yoga, teamoverleg, vergaderingen, familiebijeenkomsten, deelname aan het Open

Beoogd doel	Wijze van meten / toetsen	Uitvoering en resultaat
	• Cursussen voor kinderen (zondagen): plm. 100 bezoekers • Cursussen koken met kruiden: plm. 50 bezoekers • Cursussen overig: plm. 100 bezoekers • Overige activiteiten: plm. 100 bezoekers	tuine weekend van Groei & Bloei etc.
Projecten gezonde voeding opzetten	Het gaat hier om het opzetten van aantrekkelijke cursussen voor kinderen en volwassenen zoals in het overzicht hiervoor is opgenomen. Daarnaast gaat het om promotie van kruidengebruik door afspraken met horecabedrijven en met supermarkten en speciaalzaken. Wij zullen voortdurend toetsen op de omvang van het programma-aanbod en op inhoud, kwaliteit en effect. Zo nodig de programma's aanpassen om het gewenste effect te bereiken.	• Het leveren van kruiden aan het nabijgelegen restaurant het Muldershuis (eigendom van de Stichting de Eibergse Molens) is incidenteel gebeurd. Het volume dat we kunnen leveren is te klein om in te kunnen passen in de reguliere restaurantbedrijfsvoering. Voorjaar 2024 heeft het Muldershuis een nieuwe uitbater. Ook voor deze restauranthouder is gebruik van Kruiden uit de Kruidenhof geen optie. • Twee keer is door restaurant het Muldershuis een diner in de Kruidenhof georganiseerd. De 20 plaatsen waren beide keren volledig bezet. Onderzoeken of de nieuwe uitbater voor 2025 openstaat voor een diner in de Kruidenhof. • In de Kruidenhof zelf worden jaarlijks kruidenzaden verkocht. Ook worden incidenteel kruiden in potjes en verse groenten verkocht. • In overleg met fytotherapeute Marianne Holtslag worden diverse kruidengeneeskundige producten aangeboden. O.a. soorten kruidenthee en zalf gemaakt met kruiden. • We schenken verse kruidenthee met kruiden uit eigen hof. Het recept delen we op verzoek. • Speciale aandacht aan gebruik van kruiden o.a. voor kruiden thee is er jaarlijks tijdens de High Tea. • We doen mee met het project https://smaakmakersvandeachterhoek.nl/Avondvaart-naar-de-Kruidenhof
Wij willen ook mensen met een beperking faciliteren	Paden, terras en gebouw moeten goed toegankelijk zijn voor gebruikers van scootmobiel, rollator of rolstoel. De fysieke uitvoering daarvan is in het projectplan	• De Kruidenhof staat op de website van https://www.bezoekmijntuin.nl/tuinen/kruidenhof-te-mallum/ aangegeven als rolstoelvriendelijk. • Er is contact met de organisatie Handicap.nl (www.handicap.nl) voor opname in de gids: Toegankelijke uitstapjes in eigen land.

Beoogd doel	Wijze van meten / toetsen	Uitvoering en resultaat
	opgenomen. Na de ingebruikneming zullen wij kunnen vaststellen of dit effect heeft gehad aan de hand van toename van bezoekers in deze categorie en de bevindingen van deze personen.	• Ook het gebouw is rolstoelvriendelijk. /er is een rolstoel toegankelijk toilet met babytafel en wisselmogelijkheid voor incontinentie materiaal. • Een rolstoel en rollator zijn voor bezoekers beschikbaar. • Stichting de Berkelzomp plaatst een tillift aan de rivier Berkel bij de Kruidenhof om bezoek van mensen met een beperking mogelijk te maken.

3.4 Aanvullende acties o.b.v. LEADER verplichtingen

In hoofdstuk 5 van deze toekomstvisie gaan we de kolom 'Uitvoering en resultaat' van de paragraaf 'Meting resultaten Stichting Kruidentuin Eibergen' analyseren, om te beoordelen wat nodig is om de beoogde resultaten te versterken of te meten.

4. Uitgangspunten voor keuzes

Bij de aanleg en latere vernieuwingen van de Kruidenhof te Mallum volgen we waar mogelijk de Duurzaamheidsladder van de Rijksdienst Voor Ondernemend Nederland. In het kort: Reduce, reuse, recycle: beperk gebruik, kies voor hergebruik van een product of zorg voor hergebruik van materialen uit het product.

1. Bovenaan de ladder staat het verminderen van consumptie en productie en het slimmer maken en gebruiken van producten. In de Kruidenhof is dat niet of nauwelijks aan de orde.
2. In het midden staat levensduur van producten en onderdelen verlengen. Een voorbeeld: het zorgvuldig omgaan met ons tuingereedschap: schoonmaken en tijdig onderhouden.
3. Onderaan staat het nuttig toepassen van materialen, die anders gestort zouden worden. Daarvan zijn in de Kruidenhof veel voorbeelden aanwezig. Zie het vervolg van dit hoofdstuk.

4.1 Duurzaamheid

4.1.1. Duurzaamheid door behoud van wat er is.

1. Behoud van bouwkundige voorzieningen. De oorspronkelijke bouwwerken op het terrein zijn behouden en waar nodig aangepast aan de inrichtings- en duurzaamheidseisen van de tijd. In de ondergrond is de betonnen bak van het voormalig natuurzwembad dat op deze plaats lag nog aanwezig. Een deel van de bak is bij het amfitheater nog te zien.
2. De randbeplanting rond wat ooit het zwembad was is behouden en heeft zich ontwikkeld tot en dichte bosstrook rond het terrein.
3. ...

4.1.2. Duurzaamheid door hergebruik (circulair)

1. Hergebruik van aanwezige materialen. Er zijn veel voorbeelden van te vinden in de Kruidenhof. Zoals de tegelmuurtjes in de Kruidenhof en de fundering van de paden. Beiden afkomstig van de voormalige tennisbanen op het terrein. Ook recent zijn roosters hergebruikt voor het opvangen van regenwater.
2. Hergebruik van gebruikte materialen van buiten de Kruidenhof. Bij de aanleg zijn de trappen bij de heuvel achter het amfitheater is gebruik gemaakt van stuken gesloopte baksteen metselwerk. Recent is in de keuken in de bezoekersruimte een gebruikte horeca afwasmachine geplaatst.
3. Voor de eerste aanleg is aan inwoners gevraagd om kruiden en planten uit eigen tuin aan de Kruidenhof te doneren.
4. Vlechthekken, takkenrillen, diverse materialen in insectenhotel.
5. ...

4.1.3. Duurzaamheid door gebruik van natuurlijke materialen en processen

1. Het dak van het hoofdgebouw aan de tuinkant en de overkapping heeft sedum bedekking. In de zomer werkt dit verkoelend voor het gebouw en in de winterperiode werkt sedum isolerend door het vasthouden van warmte.
2. Infiltratie van hemelwater in de bodem. Het sedumdak houdt ook water vast en zorgt voor geleidelijke afwatering. Alle hemelwater zowel van het dak als van de elementverhardingen wordt via ondergrondse buizen afgevoerd naar de voormalige zwembadbak. Alle paden op het terrein zijn waterdoorlatend met een fundering van lava uit de voormalige tennisbaan en een afdeklaag van 'Achterhoeks padvast'.
3. Het gebruik van bladaarde en, als het kan biologische, koemest als natuurlijke bodemverbeteraar.
4. Tijdens de renovatie door het project 'Kruidenhof te Mallum BIO' (Blijvend In Ontwikkeling) zijn op de bergruimtes twee windmolens geplaatst voor energie opwekking. Hoewel ze weinig energie opleveren dragen ze toch bij aan een natuurlijke energievoorziening.
5. Tijdens de renovatie is gasverwarming vervangen door een voorziening met warmtepomp. We verwarmen ons gebouw met warmte uit de buitenlucht.
6. Het tijdens de renovatie gebruikte Douglas hout kwam van de houtzagerij Twickel. Douglas wordt, als niet inheemse houtsoort uit de bossen van het landgoed verwijderd.
7. Onlangs heeft de gemeente de septictank voor de afvoer van al ons afvalwater vervangen door aansluiting op het drukriool. We waren gewend om af te wassen met milieuvriendelijke materialen. Die gewoonte houden we vast.
8. ...

4.1.4. Afval voorkomen en zorgvuldig afvoeren

1. Het tuinafval wordt verzameld op de composthoop. Een deel wordt na compostering hergebruikt in de Kruidenhof. Wat teveel verontreinigd is met ongewenste zaden wordt afgevoerd naar de grote composthoop van onze hovenier. Dat laatste geldt ook voor snoeiafval dat vrijkomt bij grote onderhoudsbeurten tijdens tuinwerkdagen.
2. We proberen zo weinig mogelijk restafval over te houden in het gebouw door het huishoudelijk afval te gescheiden.
3. ...

4.1.5. Goed onderhoud en repareren wat gerepareerd kan worden

1. Zorgvuldig omgaan met materialen voorkomt reparatie en vervanging. Dat geldt voor gebouw, tuingereedschap, meubilair en andere onderdelen van de Kruidenhof die onderhoud gevoelig zijn.
2. Ook bij zorgvuldig gebruik is periodiek onderhoud nodig. Ons tuingereedschap wordt periodiek onderhouden door mensen van het Repaircafé. Mogelijk kunnen we het repaircafé meer

betrekken bij niet professionele onderhouds- en reparatieklussen die we zelf niet kunnen doen: Repair café Berkelland via tel. 06-57 977 625 of e-mail (repaircafeberkelland@kpnmail.nl).

3. Als iets aan vervanging toe is, dan vervangen met het meest duurzame en energiebesparende alternatief. Zoals we hebben gedaan met de aanschaf van elektrisch tuingereedschap.
4. ...

4.1.6. Inspelen op klimaatverandering

1. De samenstelling van kruiden in de tuin waar nodig en mogelijk aanpassen aan een warmer klimaat. Met als gevolg langdurige droge perioden afgewisseld met hevige regenval.
2. Grond spoelt van de hoge vakken op de paden bij hevige regenval. Dat bevordert ongewenste groei van kruiden op de paden.
3. ...

5. Cultuur en werkwijze

In de Kruidenhof werken ruim 70 vrijwilligers in zes teams samen. Dat zijn:

- De **Tuinwerkers**, vertegenwoordigd door de Tuinwerk coördinatoren;
- de **Gastenontvangers** vertegenwoordigd door Gastenontvangers en catering (GOC) team;
- de **Gidsen** vertegenwoordigd door de gidsen coördinator
- het **Techniek En Klussen** (TEK) team vertegenwoordigd door één van de teamleden;
- het **Cultuur** team vertegenwoordigd door één van de teamleden;
- het **Jeugd** team door één van de teamleden;
- het **Bestuur** vertegenwoordigd door de bestuursleden.

5.1. Cultuur

Door de omvang van het aantal vrijwilligers en het feit dat niet alle vrijwilligers elkaar bij hun werkzaamheden tegenkomen is het mogelijk dat het overzicht op wat er in de Kruidenhof gebeurt, ondanks de onderlinge communicatie en de communicatie vanuit het bestuur, niet bij iedereen gelijk is. Dat is niet erg, wat je wilt weten kun je vragen. En wat je belangrijk vindt dat anderen weten, kun je delen. Delen van informatie met andere vrijwilligers kan via de groepsmail van de secretaris. Soms is er aanleiding voor het uitbrengen van een Nieuwsbrief door het bestuur.

Iedere vrijwilliger draagt een steentje bij aan de uitstraling en het voortbestaan van de Kruidenhof. Iedere vrijwilliger is daarvoor even belangrijk, ongeacht de hoeveelheid tijd of de energie die wordt besteed, of de plek waar het vrijwilligerswerk wordt gedaan. Iedere vrijwilliger doet dit vanuit het eigen plezier in het vrijwilligerswerk. Geen team in de Kruidenhof is belangrijker dan een ander team. Zonder mooie Kruidenhof (tuin, gebouwen en activiteiten) geen inkomsten en zonder inkomsten geen mooie Kruidenhof.

Het is vanzelfsprekend dat je in de Kruidenhof dingen opvallen die jij anders zou doen. Als het belangrijk genoeg is voor de Kruidenhof kun je daar op een positieve gelijkwaardige manier over in gesprek gaan.

5.2. Werkwijze

5.2.1 Handboek Goed Bestuur

De organisatie van en taakverdeling binnen de Kruidenhof is vastgelegd in het Handboek Goed Bestuur (het Handboek). Jaarlijks in de vergadering in juli staat het Handboek op de agenda van bestuursvergadering om waar nodig te herzien. Teams kunnen vooraf wijzigingsvoorstellen doen voor het Handboek. Het Handboek gaat niet over de werkwijze binnen een team.

5.2.2 Teamverantwoordelijkheid

- Ieder team bepaalt de eigen vergaderfrequentie.
- Ieder team zorgt een goede organisatie van het eigen werkgebied.
- Ieder team is verantwoordelijk voor het tijdig communiceren wanneer activiteiten raken aan activiteiten van andere teams.
- Ieder team beschikt over een jaarbudget voor de vaste jaarlijkse uitgaven.
- Uit het jaarbudget worden alle jaarlijks terugkerende uitgaven gedaan en de incidentele vervanging van klein materiaal, gebruiksgoederen en kleine apparatuur.
- Investeringswensen kunnen jaarlijks worden doorgegeven aan het bestuur.

5.2.3 Aanvullingen voor het team bestuur.

- Het bestuur vergadert iedere twee maanden: januari, maart, mei, juli, september en november.
- De jaarbegroting met investeringslijst wordt in november vastgesteld.
- Eén keer per jaar, voorafgaand aan de afsluitingsbijeenkomst op de woensdag na het laatste openstellingsweekend in oktober, vraagt het bestuur de mening over de investeringslijst aan de vrijwilligers.
- Het bestuur heeft bij de besluiten als leidraad:
 - De statuten
 - Verplichtingen op grond van overeenkomsten met derden
 - Het Handboek Goed Bestuur.
 - De begroting met daarin het investeringsplan voor het komende jaar.

6. Wensen voor toekomstige verbeteringen / vernieuwingen

Aandachtpunten zijn onderstreept.

6.1 Vanuit statuten

Het doel van de Stichting zoals genoemd in 2.1 wordt gerealiseerd door instandhouding van de Kruidenhof en de activiteiten in de Kruidenhof.

6.2 Vanuit LEADER verplichtingen

Bij de Leader verplichtingen zijn een aantal onderdelen die nog niet voldoende uit de verf komen.

6.2.1. Meer bezoekers trekken

1. Bezoekersregistratie

Daarvoor is een voorzet gedaan bij de nieuwe bestelformulieren. Het invullen van bezoekersaantallen op bestelformulieren heeft betere introductie nodig. We kunnen op het magneetbord ook een lijst hebben waarop de aantallen deelnemers aan kinder- en culturele activiteiten kunnen worden ingevuld.

2. Zichtbaarheid van de Kruidenhof.

Op internet is de Kruidenhof ruimschoots te vinden. We doen mee aan meerdere promotieprogramma's. Het aantal reguliere bezoekers is in 2023 met 2000 toegenomen ten opzichte van voor de renovatie. Het naastgelegen Muldershuis heeft, na een periode van zeer beperkt gebruik, weer een nieuwe uitbater. In hoeverre potentiële Kruidenhof bezoekers nu op het terras bij het Muldershuis neerstrijken is niet te zeggen. Een goedlopend Muldershuis is waardevol voor de aantrekkingskracht van het gebied. Wat de bezoekersaantallen voor 2024 worden is nog afwachten. Goede registratie van bezoekers geeft een beeld van de ontwikkelingen. De vraag is of de fysieke zichtbaarheid van de Kruidenhof moet worden vergroot. En als dat het geval is hoe vergroot je de zichtbaarheid passend bij de Kruidenhof als 'Verborgene parel in de Achterhoek'.

6.2.2. Gevarieerder bezoek en meer jeugdige bezoekers.

1. Gevarieerder publiek

De Kruidenhof ontvangt regelmatig buitenlandse bezoekers van alle continenten. Duitse gasten ontvangen we regelmatig. De Kruidenhof is ook één van de trouwlocaties van de gemeente. De bijna 2500 gebruikers van onze bezoekersruimte hebben een diverse achtergrond. Vergaderingen, een gevarieerd cursusaanbod en privé gebruik vormen een gevarieerd bezoek.

2. En meer jeugdige bezoekers

Naast het zomer jeugd programma doen we met een bezoek-les mee aan <https://www.reizenindetijd.nl/>. Het actieve gebruik van de Kruidenhof door scholen blijft achter bij hoe het vroeger was. Het wegvallen van een IVN - gemeentelijk programma is misschien een

oorzaak. Ook de organisatie Petje af gebruikt de bezoekersruimte. Bij Petje af <https://petjeaf.nl/> ontdekken nieuwsgierige kinderen van 10 t/m 14 jaar de wereld.
Een aandachtspunt is actief contact met scholen.

6.2.3. Educatieve, actieve en informatieve programma's opstellen

1. Educatieve programma's

De Kruidenhof heeft als eigen educatieve programma's het Jeugdprogramma en de rondleidingen met gidsen door de Kruidenhof. De kunstexposities die jaarlijks in de Kruidenhof zijn worden erg gewaardeerd. Zowel door de exposerende kunstenaars als door de bezoekers. Het I.V.N. organiseert educatieve programma's voor volwassenen in de Kruidenhof. Bijvoorbeeld de gidsencursus en de Wilde planten cursus. Mogelijk kunnen we nog zoeken naar bredere communicatie van de educatieve programma's, zodat ze naast inhoudelijke 'aantrekkingskracht' ook informatief zijn voor een breder publiek. Denk bijvoorbeeld aan het jeugdprogramma onderdeel 'Geneeskrachtige planten leren kennen' op 25 augustus. Daar kan bijvoorbeeld een artikel over een 'Kruiden EHBO doosje' aan worden gekoppeld voor op onze website en voor de bezoekers.

2. Actieve programma's

Samen met het Toeristisch Informatiepunt Eibergen organiseren we Avondvaarten met een rondleiding in de Kruidenhof. Kunstenaars die actief met bezoekers werken zijn onderdeel van het actieve programma. Ook bij actieve programma's zouden we, samen met de partners, kunnen kijken of extra informatie toevoegen mogelijk is. Bijvoorbeeld een interview over hun achtergrond en techniek met deelnemende kunstenaars.

6.2.4. Projecten gezonde voeding opzetten.

1. Projecten gezonde voeding opzetten.

In paragraaf 3.3. geven we een opsomming van activiteiten op dit gebied.

2. Promotie van kruidengebruik door afspraken met horecabedrijven en met supermarkten en speciaalzaken komt (nog?) niet van de grond. In de praktijk blijkt opzet van de Kruidenhof te klein van schaal om aan de lokale horeca kruiden te kunnen leveren. Afspraken met supermarkten en speciaalzaken is een nog onontgonnen gebied waarvoor we op dit moment geen vrijwilligers hebben om dit uit te voeren.

3. Onderzoeken of de nieuwe uitbater van het Muldershuis voor 2025 openstaat voor een diner in de Kruidenhof.

6.2.5. Mensen met een beperking faciliteren.

1. De Kruidenhof is voor alle mensen met een beperking goed toegankelijk en heeft alle faciliteiten voor een plezierig verblijf. Zie ook paragraaf 3.3.

6.3 Vanuit inbreng groepen

6.3.1. Aparte bijlage in Excel.

Besproken met team vertegenwoordigers op maandag 30 september 2024.